

**RESPECT OF RULE OF LAW AND HUMAN RIGHT AS MAIN CONDITION FOR
MOLDAVIAN EUROPENISATION**

RADU MERCUȘ⁷

Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. Respect the right you respect a law, nowadays is condition for all the states that have committed themselves by signing and perform the rights of the population into reality today, is the only method we will live in a normal social order.

The right for something common in a democratic society a natural action when you want to act in a way or to access the various services such as the right to information, the right to education, the right to freedom and safety, the right to freedom of expression or the right to a fair trial in most conventions, treaties, international agreements that most European states have committed to respect, promote and sanction for their violation.

The European Union was created with as its concept objective for the respect of human rights, democracy and respect for the law as well as civil, economic, social and cultural rights, the commitment to promote and respect the rights of all people even if they are from certain fields such as technology, telecommunications, investments. , industry, trade etc

The promotion of social economic values or cultural objects in the fight against non-discrimination depending on certain criteria that differentiates the person being vulnerable to those external factors therefore and the motto of the European Union unity through diversity assumes that we are all different, we have different concepts of life, cultural and religious affiliation. or ethnically different which involves effort on the part of the European community through the institutions created to adopt normative acts to which the state must implement sanctions for non-compliance.

The abolition of sanctions such as torture, inhuman or degrading treatment as well as the death penalty is an objective assumed by respecting human rights, is the European Union, more exactly the member state, committing to respect and promote them.

Keywords: human right,rule,law,condition,europenisation

REZUMAT. Respectarea drepturilor omului reprezintă actualmente o condiție obligatorie a tuturor statelor ce s-au angajat semnând și transpunând în realitatea zilelor noastre drepturi pentru majoritatea populației doar astfel vom exista într-o orânduire socială normală.

Dreptul reprezintă ceva obișnuit pentru cineva într-o societate democratic o acțiune firească atunci când dorești să acționezi într-un fel sau accesul la diferite servicii cum ar fi dreptul la informație,dreptul la educație,dreptul la libertate și la siguranță,dreptul la libertatea de exprimare sau dreptul la un proces echitabil prevăzute în majoritatea convențiilor, tratatelor,acordurilor internaționale la care majoritatea statelor europene s-au angajat să le respecte,promovând și sancționând pentru încălcare lor.

⁷ Radu MERCUȘ, student-doctorand, 1 year student,Moldova State University, Faculty of Law, Chisinau, Republic of Moldova email:mercusradu@gmail.com

Uniunea Europeană a fost creată având drept obiectiv de bază respectarea drepturilor omului, democrația și respectarea legii deasemenea drepturile civile, economice, sociale și cultural reprezintă angajamentul pentru promovarea și respectarea drepturilor tuturor persoanelor chiar dacă sunt din anumite domenii cum ar fi tehnologia, telecomunicații, investiții, industrie, comerț ș.a

Promovarea valorilor social economice sau cultural reprezintă obiectul în combaterea nediscriminării în depedență de anumite criteria ce diferențiază persoana fiind vulnerabilă la acei factori externi prin urmare și motto Uniunii Europene unitate prin diversitate presupune că toții suntem diferiți, avem concepte de viață diferite, apartenență culturală, religioasă sau etnică diferită ce implică effort din partea comunității europene prin instituțiile create să adopte acte normative la care statele membre trebuie să le implementeze sancționând pentru nerespectare.

Abolirea sancțiuni precum tortura, tratamentul inuman sau degradant precum și pedeapsa cu moartea reprezintă un obiectiv asumat prin respectarea drepturilor omului astfel Uniunea Europeană mai exact statele membre angajându-se să le respecte și să le promoveze.

Cuvinte-cheie: drepturile omului, reguli, norme, condiții, europenizare

Introducere: Drepturile omului reprezintă acele posibilități pe care le are fiecare dintre noi dorim să acționăm într-un fel sau să întreprindem ceva este dreptul nostru pentru că este reglementat, ocrotit și pentru neîndeplinire se sancționează conform normelor de conviețuire socială sau deciziilor, acordurilor, convențiilor, regulamentelor sau tratatelor la care statele s-au angajat să le implementeze prin aderare și promovarea la nivel comunitar sau național pentru că discriminarea, inechitatea, abuzurile trebuie combătute doar prin implicare la nivel comunitar sub sancțiunii aplicării măsurilor de constrângere a instituțiilor responsabile.

Din Declarația Universală a Drepturilor Omului este menționat la art. 1 că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi fiind înzestrate cu rațiune și conștiința și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității deasemenea și în Constituția Republicii Moldova de la art 15-55 sunt specificate care sunt drepturile și libertățile fundamentale ale omului constituind o îndatorire primordială a statului toții cetățenii sunt egali în fața legii indiferent de naționalitate, rasă, religie, origine etnică, avere, limbă, apartenență politică sau origine socială deasemenea la art. 4 și art. 8 din legea supremă specifică că orice act normativ ce reglementează drepturi fundamentale ale omului din dreptul internațional la care Republica Moldova s-a angajat să le respecte au prioritate iar în caz de conflict de norme trebuie precedată de revizuire uniformizând normele naționale cu cele internaționale.

Orice persoană își exercită drepturile și îndatoririle sale cu bună credință fără să încalce drepturile și libertățile altora din prevederile art. 55 din Constituția Republicii Moldova.

Republica Moldova a semnat la 12 septembrie 1997 angajamentul de a respecta drepturile fundamentale ale omului specificate în Convenția cu Privire la Drepturile Omului cererile parvenite la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) fiind examinat și pentru fiecare caz se emite decizia dacă este vinovat statul în cazul respectiv fiind necesar să repare prejudiciul cauzat prin încălcarea drepturilor fundamentale prevăzute de normele internaționale dar și cele naționale astfel se permite un control al respectării drepturilor omului de către instituțiile de stat în persoana funcționarilor care își îndeplinesc obligațiile de serviciu fie că necorespunzător sau fie că au luat decizii ilegale fiind datorate factorului politic.

Cel mai des încălcate drepturi în Republica Moldova din hotărârile pronunțate de către CEDO fiind luată în considerare perioada de până la 11 septembrie 2022 menționăm :

1. dreptul la un proces echitabil -art.6 CEDO -229 de cazuri constituind 31,4%
2. interzicerea torturii - art.3 CEDO -171 de încălcări constituind 23,4%
3. dreptul la libertate și siguranță art.5 CEDO-106 de încălcări constituind 14,5%
4. dreptul la un recurs efectiv- art.13 CEDO -65 de încălcări constituind 8.9%
5. dreptul la respectarea vieții private și de familie- art.8 CEDO- 43 de încălcări constituind 5.8%⁸
6. dreptul la libertatea de exprimare- art.10 CEDO-21 încălcări constituind 2,8%

Instituțiile responsabile investite prin lege care le numim organe de ocrotire a normelor de drept având cazuri mai sensibile astfel la CEDO parvenind cereri de încălcări a normelor de drept respectiv au fost încălcate drepturile fundamentale ale omului reglementate de convenție astfel cel mai des întâlnite sunt:

1. neexecutarea hotărârilor judecătorești-81 de încălcări constituind 11.1%
2. investigarea defectuoasă a maltratării și a deceselor – 59 de violări constituind 8,1%
3. casarea hotărârilor judecătorești irevocabile -56 de încălcări constiund (7,7%)
4. detenția în condiții inumane 48 de încălcări constiund 6,6%
5. maltratarea – 39 de violării constituind 5,4%
6. arestarea nemotivată -30 de încălcări constiund 4,1%
7. lipsirea de libertate contrar legislației naționale-28 de încălcări constiund 3.9%⁹

Forme generale de discriminare:

- rasă
- sex
- religie
- orientare sexuală
- limbă
- specie
- vârstă

Metode de prevenire încălcării a drepturilor omului sunt :

- ✓ toleranță
- ✓ acțiune afirmativă
- ✓ autodeterminare
- ✓ desegregate
- ✓ intersecționalitate
- ✓ feminism
- ✓ multiculturalism
- ✓ integrare socială
- ✓ asimilare culturală

Oriunde nu am fi percepem dreptul ca libertatea de acționa într-un mod ce nu încalcă dreptul altei persoane și nu reprezintă un pericol major pentru sancționare fie că este dreptul la educație,dreptul la muncă,dreptul la informație,dreptul de a fi membru unui grup sau în fine dreptul de a întreprinde orice nelimitat de nimeni oricând și oriunde fără a fi sancționat.

⁸ Sinteza Încălțărilor CEDO de către RM <https://crjm.org/wp-content/uploads/2022/09/Sinteza-Violărilor-CEDO-de-catre-RM.pdf>

⁹ Ibidem

Perioadele istorice au cunoscut cel mai des cazuri de abuz de încălcare a drepturilor omului actualmente există pentru că dreptul încă a ajuns în casele fiecăruia sau fie că cutuma a devenit ceva superior legii.

La început dreptul s-a manifestat¹⁰ ca necesitatea sau posibilitatea de a fi membru a unui grup fie că este familia sau locul de muncă ca mai apoi în anul 539 î.Hr Cirus a recunoscut dreptul la muncă liberă și la religie ulterior elaborând tăbliță unde erau connsfințite drepturile omului fiind de altfel prima declarație a drepturilor omului din istorie ulterior drepturile omului au ajuns a fi cunoscute pe diferite continente fie că este Europa,Asia sau America astfel menționăm anumite evenimenete istorice notabile cum ar fi:

- 1215- Magna Carta- a dat poporului noi drepturi și l-a obligat pe rege să se supună legii ;
- 1628- Petiția de drept – a asigurat drepturile și libertățile oamenilor ;
- 1776- Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii – a proclamat drepturile la viață,libertate sau căutarea fericirii ;
- 1789 – Declarația drepturilor omului și cetățeanului din Franța a declarat că toții cetățenii sunt egali în fața legii ;
- 1948 – Declarația Universală a Drepturilor Omului este primul document care conține o listă exhaustivă cu drepturile fiecărei persoane.

Dacă e să facem o incursiune în timp ultimele concepte despre drepturile omului au avut loc odată cu înființarea Organizației Națiunilor Unite în 1945 o dată cu sfârșitul celui de al doilea război mondial scopul urmărit fiind menținerea păcii în toate țările lumii 192 de țări membre și semnatare, ulterior soția președintelui SUA Franklin Roosevelt,a pregătit un document special în care era menționat că drepturile ar trebui să le aibă toții oamenii din întreaga lume acest document fiind numit Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Protejarea drepturilor omului reprezintă ceva firesc obligatoriu pentru instituțiile internaționale sau naționale astfel menționăm la nivel de continente :

- ✓ Organizația Națiunilor Unite -1945 Declarația Universală a Drepturilor Omului 1948
- ✓ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului 2005
- ✓ Curtea Internațională de Justiție (CIJ) 1945
- ✓ Curtea Penală Internațională (CPI)-2002
- ✓ Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) -1950 Convenția Europeană a Drepturilor Omului
- ✓ Consiliul Europei 1949 Carta Drepturilor Fundamentale ale Omului
- ✓ Organizația Statelor Americane (OEA) -1990
- ✓ Asociația Națiunilor din Asia (ASEAN) din Sud-Est 1967

Cele mai cunoscute drepturi ce sunt încălcate se referă la discriminare după rasă, discriminarea femeilor, etnie, minorității sexuale, apartenență națională, persoane cu dizabilității sau deficiențe locomotorii ș.a

Evenimentele precedate anului 2009 din Republica Moldova schimbarea vectorului politic de la comunism la democrație drept urmare alegerea obiectivului european prin semnarea acordului de asociere dar actualmente rezultate vizibile nu sunt doar manifestul de parteneriat cu Comunitatea Europeană semnându-se diferite documente dar rezultate vizibile nu știu dacă sunt realizate în domenii importante ca justiția,medicina,economia doar se menține o situație stabilă dat fiind faptul

¹⁰ Prezentare video Dreptul <https://www.youthforhumanrights.ru/what-are-human-rights/background-of-human-rights.html>

că ca stat suntem minoritar participarea sau importanța ca drept în luarea deciziilor la nivel comunitar ar fi infirm scopul principal este să menținem relații stabile cu partenerii noștri pentru a beneficia de sprijin financiar,justițiar,social,cultural sau educațional în toate sferile de activitate prin implementare la nivel național a diferitor documente semnate și trasnpunerea în realitatea zilelor noastre.

Unul dintre cele mai importante documente pe care l-a semnat este acordul de asociere la fel ca și cererea de aderare la nivelul Uniunii Europene o retragii sau nu aplicii ceea ce este menționat în document doar menționez conceptele sau obiectivele la care s-a asumat în domeniul europeanizării prin respectarea drepturilor omului.

Conform titlu I din acordul de asociere dintre Republica Moldova pe o parte și Uniunea Europeană pe cealaltă parte reglementează principiile generale privind respectarea drepturilor omului și adaptarea legislației la condițiile actuale astfel art.2 este exemplificat că respectarea principiilor democratice , a drepturilor omului și a libertăților fundamentale,astfel cum sunt proclamate în Declarația Universală a Depturilor Omului și definite în Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în actul final de la Helsinki din 1975 al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa precum și în Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 1990, reprezintă baza politicilor interne și externe ale părților și constituie un element esențial al prezentului acord¹¹.

Din prevederile acordului este reglemtat faptul că părțile își reafirmă respectul față de principiile statului de drept și ale bunei guvernante precum și obligațiile lor internaționale în special în cadru ONU,al Consiliul Europei și al OSCE.

Portrivit art.4 din același document denumit reforma internă părțile cooperează în următoarele domenii ce privește respectarea drepturilor omului :

- ✓ dezvoltarea, consolidarea și creșterea stabilității și a eficacității instituțiilor democratice și a statului de drept;
- ✓ asigurarea respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- ✓ realizarea de noi progrese în ceea ce privește reforma sistemului judiciar și a legislației,astfel încât să se asigure indepedența sistemului judiciar, să se consolideze capacitatea administrativă Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană <https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf> a acestuia și să se garanteze imparțialitatea și eficacitatea organismelor de asigurare a respectării legii ;
- ✓ reformarea administrației publice prin crearea unui corp al funcționarilor publici responsabil,eficient,transparent și profesionist ;
- ✓ combaterea corupției în cele mai importante domenii vitale.

Înființarea Curții Penale Internaționale CPI are drept sarcină prevenirea sau combaterea săvârșirii celor mai grave infracțiuni nefiind nesanționate fiind necesară de adoptat la nivel național sau internațional a unor măsuri eficiente constituind o evoluție importantă pentru pacea și justiția internațională prin punerea în aplicare a celor mai importante angajamente.

Drepturile și libertățile garantate de Convenție includ dreptul la viață, dreptul la un proces echitabil, dreptul la respectarea vieții private și de familie, libertatea de expresie, libertatea de gândire, conștiință și religie și protecția proprietății. Convenția interzice, în special, tortura și tratamentele sau

¹¹ Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană
<https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf>

pedepsele inumane sau degradante, munca forțată, detenția arbitrară sau ilegală și discriminarea în ceea ce privește posibilitatea de a se bucura de drepturile și libertățile garantate de Convenție.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale reprezintă un catalog al drepturilor fundamentale ale drepturilor omului elaborate la inițiativa Consiliului Europei pe 4 noiembrie 1950 la Roma apărând drepturile tuturor persoanele fizice private individual sau diverse entități sociale cu excepția structurilor statale.

În cele ce urmează voi prezenta câteva cazuri de încălcare a drepturilor omului cereri soluționate de către CEDO la care suntem membri și dat fiind faptul că dorim să fiind membri a Uniunii Europene sau actualmentete avem un parteneriat ce ne permite să ne dezvoltăm în acele domenii importante sub sprijinul statelor membre a comunității europene privind respectarea drepturilor omului ca obiectiv principal al parcusului european al Republicii Moldova.

Dat fiind faptul că din datele statistice peste 31% din decizele CEDO sunt cu privire la încălcare dreptului la un proces echitabil vom menționa cazul Ziliberberg vs Republica Moldova necitarea adecvată în instanța de judecată¹² astfel persoana s-a judecat cazul nefiind respectat dreptul la un process echiabil neefiind citata în termeni nerezonabili cazul fiind soluționat în lipsa acestuia, CEDO a dat câștig de cauză acestuia, statul fiind obligat să achite despăgubiri ceea ce ține de cheltuieli de judecată celalte cererii fiind respinse ca inadmisibile.

În cazul Zilbeberg vs Moldova în speță peroana fiind student a participat la o manifestare de protest în fața Consiliului Municipal Chisișinău neautorizată pentru acesta fiind reținut aplicându-se o amendă în conformitate cu legislația acesta a contestat amenda în instanța de judecată înocând încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prevăzute de art.40,45 din Constituție însă decizia fiind luată de instanța de judecată în lipsa acestuia fiind necitat în termeni rezonabili cazul soluționându-se cu încălcarea dreptului la un proces echitabil prevăzute de Convenție Europeană a Drepturilor Omului art.6 orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță indepedentă și imparțială instituită prin lege dar și actele normative interne Constiuția Republicii Moldova.

Curtea în acest caz a dat câștig de cauză în ceea ce privește încălcarea art. 6 din Convenție dreptul la un proces echitabil însă în privința art.11 din Convenție libertatea de întrunire și asociere nu a fost stabilită nici o încălcare prin urmare nu i-a fost stabilit nici repararea prejudiciului material sau moral deci prin decizia CEDO s-a stabilit încălcarea de către instanța de judecată dreptul la un proces echitabil prin achitarea cheltuielilor de judecată parțial fără reparea prejudiciului moral.

Un alt caz dar în privința încălcarea unui alt drept fundamental prevăzut de conveție este cauza Popovici vs Moldova condițiile inumane din locurile de detenție,art.5 pe motivul arestării preventive nemotivate,art.13 pe motivul lipsei unor căi de recurs effective referitor la condițiile inumane și degradante de detenție și încălcarea articolului 6 pe motivul neechității proceselor penale și încălcare a prezumției nevinovăției acordându-se câștig de cauză instanța recunoscând încălcarea depturilor prevăzute de art.5,6,13 și 3 din convenție find necesară repararea prejudiciului cauzat suferit.

Reclamantul Petru Popovici cunoscut ca Micu cetățean al Republicii Moldova fiind condamnat acesta a descries condițiile de detenție nesatisfăcătoare din locul de detenție precum

¹² Cazul Ziliberberg vs RM

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Ziliberberg%22\],%22languageisocode%22:\[%22RUM%22\],%22appno%22:\[%2261821/00%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-112694%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Ziliberberg%22],%22languageisocode%22:[%22RUM%22],%22appno%22:[%2261821/00%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-112694%22]})

ferestrele erau acoperite cu plăci din metal iar lumina electrică era tot timpul stinsă, celulele nu aveau sistem de ventilare, nu existau saltele, perne, sau paturi, mîncarea insuficientă, deținuților li se refuzau oportunitatea unei plimbări zilnice etc.

Deci în acest caz Curtea a recunoscut încălcarea mai multor drepturi recunoscute de convenție art.5(4), art.6(1), art.3, art.5(3), art.6(1), art.6(2), art.13 combinat cu art.3 din convenție prin urmare Curtea a decis că statul să-i achite prejudiciu material și moral suferit de pe urma încălcării drepturilor sale prevăzute de actele normative naționale și internaționale.

Următorul caz Becciev contra Moldova examinarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prevăzută de art.5 din convenție precum și alte drepturi ce reies din acest caz reclamantul a susținut că procedurile care au condus la condamnarea sa au fost inechitabile și arbitrare Curtea Supremă de Justiție l-a condamnat în lipsa acestuia însă reprezentatul Guvernului a susținut că acesta a renunțat la prezentarea la ședința de judecată pentru a se asigura contradictorialitatea procesului în acest caz curtea a menționat că renunțarea la acest drept trebuie să fie menționată în cazul soluționat de instanța de judecată¹³.

Soluția în această speță a fost că a existat o încălcare a art.3 tratamentul degradant, art.5(3) lipsa audierii, și art.5(4) lipsirea de libertate ilegală prin urmare statul trebuie să-i achite prejudiciu material și moral prin încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și rejudecarea cazului prin achitarea sa datorită faptului că i-au fost încălcate dreptul la un proces echitabil.

Cauza Ostovar vs Moldova se referă la încălcarea de către autorităților naționale a dreptului la corespondență cu personale apropiate și încălcarea dreptului la un proces echitabil în ceea ce privește dreptul la un recurs efectiv împotriva condițiilor degradante din locurile de detenție¹⁴.

În speță Curtea a decis că au fost încălcate următoarele drepturi prevăzute de art.3, art.8, art.13 combinat cu art.3 al Convenției prin urmare statul trebuie să îi repare prejudicial material și moral suferit în mărimea stabilită prin decizia sa.

Un ultim caz pe care îl voi menționa în prezenta lucrare se referă la încălcarea¹⁵ dreptului la libertate în speță mama sa adresându-se la CEDO pentru faptele săvârșite de copilul său sustragerea diferitor bunuri neînsemnate din încăperi fiind luat cu forța de la domiciliu încălcându-se norme procesuale de audiere aducându-se acuzații grave pentru care nu poartă răspundere penală datorită vârstei sale condiție obligatorie cerută de legislație pentru ca o persoană să fie citată în fața organelor de drept pentru a fi trasă la răspundere penală sau contravențională pentru faptele comise prejudiciul cauzat în urma celor săvârșite eventual repararea prejudiciului cauzat.

Curtea Europeană în acest caz a decis că au fost încălcate următoarele drepturi prevăzute în convenție la art.5(1), 6(1), art.8, art.13 combinat cu art.5 și art.13 combinat cu art.8 prin urmare statul trebuie să îi repare prejudicial material și moral suferit în urma acțiunilor ilegale săvârșite de organele de ocrotire a normelor de drept.

Concluzii.

Dreptul reprezintă manifestarea noastră în orice mod dar aceasta este limitată de obligația de a-i se îndeplini sau respecta drepturile altor persoane prin urmare există o limită până când dreptul acționează sau abuzul de a folosi anumite situații cum sunt cazurile enunțate anterior fie că

¹³ Cauza Becciev vs Moldova

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Becciev%22%2C%22respondent%22:%5B%22MDA%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-11262%22%5D%7D>

¹⁴ Cauza Ostovar vs Moldova [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/OSTROVAR%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/OSTROVAR%20(ro).pdf)

¹⁵ Cauza Guțu vs Moldova [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GUTU%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GUTU%20(ro).pdf)

funcționarul public și-a depășit atribuțiile încălcându-ne drepturile trebuie să ne adresăm sau sesizăm după caz utilizând toate mijloacele sau metodele posibile de apărare.

Actualmente Republica Moldova și-a ales obiectivul integrării europene dar apărarea drepturilor și libertăților fundamentale a avut loc o dată cu obținerea independenței și adoptarea diferitor acte normative vitale cum sunt Constituția Republicii Moldova care este legea supremă unde sunt exemplificate cele mai importante drepturi și libertăți fundamentale de asemenea calitatea de membru a diferitor organizații internaționale sau semnarea diferitor tratate, convenții și acorduri unde sunt prevăzute modul în care organele de ocrotire a normelor de drept trebuie să acționeze pentru că societatea să simtă democrația că locuiește într-o comunitate dezvoltată din toate punctele de vedere respectând deciziile diferitor instanțe internaționale..

Referințe:

1. 1.Convenția Europeană a Drepturilor Omului 4.11.1950
2. 2.Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994
3. 3.Sinteza Încălcărilor CEDO de către RM <https://crjm.org/wp-content/uploads/2022/09/Sinteza-Violarilor-CEDO-de-catre-RM.pdf>
4. 4.Prezentare video Dreptul <https://www.youthforhumanrights.ru/what-are-human-rights/background-of-human-rights.html>
5. Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană <https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf>
6. 6.Cazul Ziliberg vs RM <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Ziliberg%22%5D,%22languageisocode%22:%5B%22RUM%22%5D,%22appno%22:%5B%2261821/00%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-112694%22%5D%7D>
7. Cauza Becciev vs Moldova <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Becciev%22%5D,%22respondent%22:%5B%22MDA%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-112622%22%5D%7D>
8. 8.Cauza Ostrovar vs Moldova [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/OSTROVAR%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/OSTROVAR%20(ro).pdf)
9. 9.Cauza Guțu vs Moldova [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GUTU%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/GUTU%20(ro).pdf)